

ඇතා සහ ස්වස්තික කාසිය

ටී. ජී. කුලතුංග

ඉතිහාස හා පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්ව විද්‍යාලයය.

අනුරපුර මුල් අවදියේදී ශ්‍රී ලංකාවේ භාවිතවූ කාසි අතරින් දැනට වඩාත් ප්‍රසිද්ධියට පත්ව ඇති කාසියක් හැටියට බෞද්ධ ස්වස්තික හෝ ඇතා හා ස්වස්තික නමින් හැඳින් වෙන කාසිය දක්විය හැකිය. මේ වර්ගයේ කාසියක් පළමුවරට තිස්සමහාරාමයෙන් සොයාගත් හෙන්රි පාකර් මහතා ඒ පිළිබඳ විස්තරයක් 1884 වර්ෂයේ රාජකීය ආසියාතික සමිති (ලංකා ශාඛාව) සභරුවට සැපයීය. ඉන්පසුව ඡේන්තලේ පුලියන්කුලම ඉරනයිමඩු මාන්තොට, වල්ලිපුරම් අනුරාධපුරය ආදී ස්ථානවලින්ද වත්මන් පුරාවිද්‍ය කැණීම් කෙරෙන අනුරාධපුර දඹුල්ල මාන්තෙයි ආදී ස්ථාන වලින්ද මේ කාසි වර්ගය හමුවී ඇත.¹

මේ කාසියේ අභිමුඛයේ ඇති වඩාත් කැපී පෙනෙන රූප සටහන් වලට අනුව මෙය ඇතා සහ ස්වස්තික කාසිය ලෙස එච්. ඩබ්. කොඩ්‍රින්ටන් මහතා විසින් නම් කර ඇත.² “කණු සතරක් පිරිවර කොට ඇති කණුවක් මත පිහිටීමෙන් පාඨශුද්ධත්වයක් පෙනෙන නිසා” මෙහි දක්වෙන රූප සටහන් වලට බෞද්ධ අර්ථකථනයක් දීමෙන් මෙය බෞද්ධ ස්වස්තික කාසිය වශයෙන් හැඳින්වීමට එච්. සී. පී. බෙල්³, ලීලානන්ද කල්දේරා⁴, ඩී. පී. ඒ. හෙට්ටිආරච්චි⁵, මැදලයන්ගොඩ විමලකිත්ති ඡී⁶ ආදී වියත්තු පෙළඹෙති.

එහෙත් මේ කාසිය භාවිතයේ පැවති සමාජයේදී එය කුමන නාමයකින් හැඳින්වීදැයි පිළිබඳව ස්ථිර යමක් කීමට පැහැදිලි සාධක හමු නොවෙතත් පැරණි සිංහල බරමිනුම් ක්‍රම හා සසඳමින් මෙය මෙරට පැරණි මූලාශ්‍රවල සඳහන් “භූණ” විය යුතු බවට කොඩ්‍රින්ටන් මහතා අදහසක් දැක්වූ කොට ඇත.⁷ දහවැනි සියවසට අයත් පළමුවැනි උදය රජුගේ ලිපියක “පස් භූණක් රන් දී” යැයි සඳහන් වන අතර⁸ දහතුන්වැනි සියවසට අයත් මයුරපාද පරිචේනාධිපතින් වහන්සේගේ යෝගාච්ඡාවයේ සිංහල බර මිනුම් ක්‍රම පිළිබඳව දක්වද්දී “විසි මදෙටක් කළදෙක්, තුන් කළදෙක් හුනෙක්⁹ ආදී වශයෙන් මදටිය 60 ක බර හුනක් වන බව දක්වා ඇත. මදටියක (මංවාඩ්) සාමාන්‍ය බර ප්‍රමාණය ග්‍රෑන්ස් 4.3 ලෙස දැනීමත් පැරණි භූන” ග්‍රෑන්ස් 60 x 4.3 -258 ක් පමණ විය යුතු බව කොඩ්‍රින්ටන් මහතා දක්වයි.¹⁰ ලංකාවේ විවිධ ප්‍රදේශ

1. Codrington, H.W. Ceylon Coins & Currency 1924 - Ceylon, p. 20
සංස්කෘතික ත්‍රිකෝණ ව්‍යාපෘතියේ අනුරපුර, දඹුල්ල ප්‍රදේශන කඩළු හා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්ත-
මේන්තුවේ මාන්තෙයි කැණීම් වලින් ලැබුණ කෝට්ටේ පුරාවිද්‍යා අංශයේ ඇති පුරාවස්තු.
2. Codrington, H. W. op-cit.
3. Bell, H.C.P. ASCAR 1900, p. 6.
4. කල්දේරා, ලීලානන්ද, ලංකාවේ මුදල්, කොළඹ 1959, 7 පිට.
5. Hettiaratchi D. P. E., “The Symbols on the Buddhist Swastika Coins of Ancient Ceylon” Paranavitana Felicitation Volume, 1965. p. 227
6. විමලකිත්ති ඡී, මැදලයන්ගොඩ, ලංකාවේ කාසි හා මුදල් ව්‍යවහාරය. කොළඹ 1969 පිටු 12-14
7. Codrington. H. W. op. cit p. 26
8. ibid p. 194
9. ibid p. 190
10. ibid p. 8-11

වලින් හමුවී ඇති මෙම කාසි ගෙවියාම, කැඩියාම හෝ අවශේෂ බැඳීම නිසා විවිධ බර ප්‍රමාණයන්ගෙන් යුක්ත වුවද මධ්‍යස්ථ වශයෙන් ගත් කල්හි මෙය ග්‍රන්ථස් 250 සිට තරමක් ඉහළ බර ප්‍රමාණයකට වැටේ.¹

විශ්කම්භය දළ වශයෙන් අහල් එකඟමාරක් පමණැති රවුම් තඹ කාසියක් වන මෙහි කාලය නිර්ණය කිරීමේදී මේ කාසිය සමඟ හමුවූ අනෙකුත් පුරාවස්තු, කාසියේ දක්නට ලැබෙන සලකුණු හා විදේශීය කාසි යනාදිය නාණක විණදහාඥයින් විසින් උපයෝගී කරගෙන ඇත. භාරතයේ භාවිතයේ පැවති ඉතා පැරණි කාසි විශේෂයක් වන කුන්දි කාසි හා සසඳවීම් මෙය ක්‍රිස්තු පූර්ව අවධියට වැටෙන බව කොඩරින්ටන් මහතා දක්වා ඇත.² මෙය ක්‍රිස්තු පූර්ව පළමුවැනි සියවසේ සිට හය වැනි සියවස දක්වා මෙරට භාවිතයේ පැවැති කාසියක් හැටියට ලිලානන්ද කල්දේරා මහතා දක්වා ඇත.³ ලංකාවේ ප්‍රථමයෙන්ම භාවිතා වූ ලෝහ කාසි වර්ගය භාරතයේ නිෂ්පාදිත එසේම එරටෙහි භාවිතයේ පැවති ධරණ (කහාපණ හෝ පුරාණ) බව අද අවිවාදයෙන් පිළිගන්නකි. භාරතයේ මෙම කාසි භාවිතය ක්‍රි. පූ. 4 - 3 සියවස් අතරට වැටේ. ප්‍රථමයෙන්ම භාරතයෙන් ආනයන කළාවුවද දෙවනුව මේ වර්ගයේ කාසි ලංකාවේද නිෂ්පාදනය කළ බවට පැහැදිලි සාධක වනුයේ 1984 අනුරපුර ගෙඩිගේ කැණීම් වලින් හමුවී ඇති කාසි අඩවිය.⁴ ස්වස්ථික කාසියේ නිමාව දෙස බලන විට තාක්ෂණික අංශයෙන් ඉහත කී ධරණ කාසියට වඩා දියුණු තත්ත්වයක් පෙන්වුම් කිරීම අනුවද එය ධරණ කාසියට වඩා පසු කාලයක නිෂ්පාදනය වූ බව පැහැදිලි වේ. ඒ අනුව මෙම කාසියේ නිෂ්පාදනය ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වැනි ශතකයට මෙහා මිස එහා විමට නොහැකිය. කාසියේ ඇති සංකේත අසුරින් කාලය නිගමනය කිරීමට යාමේදී මෙහි දැක්වෙන බ්‍රාහ්මී නොවන සංකේත බ්‍රහ්මී දක්ෂර භාවිතයට පෙර මෙරට භාවිතයේ පැවති බවටත් පරණවිතාන ශූරින් දක්වා ඇති මතය⁵ අනුව කාසියේ නිෂ්පාදන වකවානුව අප දැක්වූ කාලසීමාවට වඩා ඇතට ගෙන යාමට නොහැකිය. කාසියේ සඳහන් බ්‍රාහ්මී නොවන සංකේතය වූ ස්වස්ථිකය හා සමාන සලකුණු මෙරට බ්‍රහ්මී සෙල්ලිපි අතර ක්‍රිස්තු පූර්ව පළමුවැනි හා දෙවැනි ශතකයන්ට සීමවී ඇති හෙයින්⁶ මෙම සලකුණු එක්තරා කාල සීමාවකදී පමණක් ව්‍යවහාරයේ පැවැතිණැයි සැලකුව හොත් මෙම කාසියද ඉහත කී බ්‍රාහ්මී සෙල්ලිපි අයත් වන්නා වූ කාල වකවානුවට දැමීම අසීරු නොවේ. එසේම මෙම කාසි බොහොමයක සලකුණු මුද්‍රණය කිරීමේදී ඇති වෙනස්කම් කෙරේ. සුපරික්ෂා කාරී වන කල්හි මේවා අවස්ථා කිපයකදීම විවිධ අවිච්චල මුද්‍රණය කළ බවක් සිතීමට අනුබලයක් ලැබේ. මේ අතර විශේෂයෙන්ම ඇත්රූපය, නන්දිපාද සලකුණ ත්‍රි රත්නය අංකුසය ආදියේ ඇති වෙනස්කම් ප්‍රධාන වශයෙන් දකින්නට ලැබේ. මේ කාසියේ නිෂ්පාදන වකවානුවට වඩා පසුකාලයේ යැයි සැලකෙන කාසි සමඟ එකට වරින් වර හමුවී තිබීම නිසා නිෂ්පාදන වකවානුවෙන් පසු අභාවයට නොගොස් ගතවර්ෂ කීපයක්ම භාවිතයේ පැවතෙන්නට ඇතිබව සිතීමට අවකාශ ලැබේ.

1. Codrington, H. W. op. cit p. 21
2. ibid p. 20
3. කල්දේරා ලිලානන්ද, ලංකාවේ ලිල මුද්‍රල්. 8 සිට
4. Ancient Ceylon No. 2, P. 150, pl. 2. c, d.
5. පරණවිතාන එස්. "සින්ධුලෝක කියවීමට යෝජිත ක්‍රමයක්, ශ්‍රී සුමංගල 1962 අමරවංශ හිමි කොන්මලේ, ලක්දිව සෙල්ලිපි. 1969, කොළඹ, 24 සිට.
6. Paranavitana S., Brahmi Inscriptions of Ceylon, vol. 1. Epigraphia Zeilanica Vol. P. 229

කාසියේ අභිමුඛයේ මෙන්ම ප්‍රතිමුඛයේද ඇති සලකුණු සියල්ල රවුම් රේඛ වලින් වටවී ඇත. අභිමුඛයේ කාසිය වටේ එසේම රවුම් රේඛා දෙකක් වන අතර ඒ දෙක අතර පරතරය ආල් 1/10 පමණ වේ. එම පරතරයේ රේඛාවලට සමාන්තරව කඩින් කඩ තිත් සහිතව දිවෙන තවත් රේඛාවකි. රේඛාවෙන් වටවූ අභිමුඛයේ ඇති සලකුණු ප්‍රමාණය හයකි. දැනට ප්‍රසිද්ධියට පත්ව ඇති ආකාරයට මෙවා ඇතා, වෘක්ෂය, බොද්ධ ස්වස්තිකය, දෛත්‍යය, තුන්කොන් සලකුණ හා තිත් සලකුණ යනුවෙන් වර්ග කළ හැකිය. ප්‍රතිමුඛයේද එක් රේඛාවකින් පමණක් වටවූ සුඛිමක අභිමුඛයේ ඇති ස්වස්තික ලකුණ, දෛත්‍යය, තුන්කොන් සටහන් දෙකක් එකට බැඳුණු සලකුණ, නන්දිපාදය, තටත් සමහරට දංකුසය සහ තිත් සලකුණ දැක්වීමට ලැබේ.¹

මෙම සලකුණු පිළිබඳව තාණක විද්‍යාඥයින් හා පුරාවිද්‍යාඥයින් විසින් දැනට සපයා ඇති විවිධ අවි කථන ඉහත කී කාසිය හඳුනාගැනීමට පමණක් නොව කිහිප අදහසක් මුල්කොට ගෙන මෙම සලකුණු යෙදවීමේදී යන්න දවබෝධ කර ගැනීමේදී අපට පිටු බලයක් වනු ඇත. මේ අතරින් වාඩත්ව වැදගත් වන්නේ අභිමුඛයේ මෙන්ම ප්‍රතිමුඛයේද විශාල ලෙස සටහන් කර ඇති රේක්කයක් හා සමාන සටහනකට ඇදුණ ස්වස්තික සලකුණයි. මේ නිසා කොඩිටින්ටන් මහතා එය රේක්කය සහිත ස්වස්තිකය යනුවෙන් හැඳින්වීමට කැමති වී ඇත.² බොහෝ විද්වතුන් මෙය එක්තරා සංකේතයක් හැටියට සලකා අර්ථ කථනයක් දීමට උත්සාහ දරද්දී පරණවිතාන ගුරුන් මෙය අනුරපුර අවදියේ මෙරට එක්තරා ප්‍රමාණයකට ව්‍යවහාරයේ පැවැති වික්‍රාක්ෂර ක්‍රමයක එක් අක්ෂරයක් පමණක් බව පහද දෙයි.

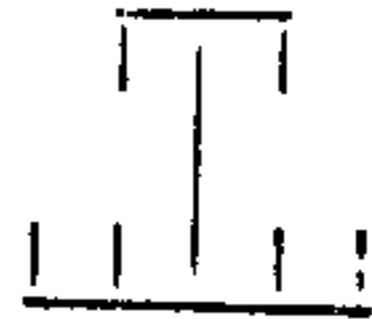
මෙරට ආදී බ්‍රාහ්මී සෙල්ලිපි ගණනාවක්ම සිදුම් පරික්ෂණයට භාජනය කළ පරණවිතාන මහතා ඒවායේ සටහන් වී ඇති බ්‍රාහ්මී නොවන සංකේත ගණනාවක්ම ඉන්දුනිම්න ශිෂ්ටාචාරයේ මුද්‍රාවල දක්නට ලැබෙන එසේම ඉන්දුනිම්න අක්ෂර හැටියට පිළිගන්නා සංකේත සමග සසඳමින් ඒවා මෙරට භාවිතයේ තිබී අභාවයට ගිය වික්‍රාක්ෂර ක්‍රමයක් බව සනාථ කිරීම සඳහා සින්දු ලේඛණ කියවීමට යෝජිත ක්‍රමයක් මාතෘකාවෙන් ශාස්ත්‍රීය දේශනයක් පැවැත්විය.³ එහිදී උත්තරභාජනයේ හා ලංකාවේ ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයට අයත් ඇතැම් කාසිවල සටහන් වී ඇති සමහර සලකුණු වල මූලාදර්ශය ඉන්දු නිම්න අක්ෂර මාලාවේ දක්නට ලැබෙන බවට සී. ඇල්. පැබ්බ් මහතා දක්වා ඇති අදහස තහවුරු කරන මෙතුමා දැනට ඉන්දුනිම්න ශිෂ්ටාචාරයේ නටබුන් සොයාගෙන ඇති කාතියවාර් නොහොත් ලාට රට සිට ශ්‍රී ලංකාවට සංක්‍රමණය වූ චිත්තූන්ගේ සහාත්වයේ කොටසක් ලෙස හරප්පා ශිෂ්ටාචාරයට අයත් නෂ්ටාවශිෂ්ට සංස්කෘතික ලක්ෂණ ඇතුළත් වීමට බෙහෙවින්ම ඉඩ කඩ ඇති බවද පහද දී ඇත.

ගමණි තිෂ නැමැත්තෙකු විසින් කරනු ලබන පුජාවක් ගැන කියවෙන හෙන්නන්තේගල විහාරයේ ශිලා ලිපියකද දෙවනපිය අභයගේ පුත් තිෂ නැමැත්තෙකුගේ කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ ගල්ලෙන් විහාර බ්‍රාහ්මී ලිපියකද ගමණි තිෂ අභිදානය දරා සද්ධාතිස්ස රජුගේ (ක්‍රි. පූ. 137-119) දැමූ ලෙන කටාටම් ලිපියේද⁴ ඉහත දක්වූ රේක්කය සහිත ස්වස්තික සලකුණු දක්නට ලැබේ. ඉන්දියාවේ කුනින්ද පාලකයෙකු වූ අමෝස

1. Parker, Henry. Ancient Ceylon, London, 1909 Fig 155; Codrington, H. W. op. cit. pl 1, ; Supplementary plate
 2. Codrington, op-cit p. 20
 3. පරණවිතාන එස්. සින්ධුලේඛණ කියවීමට යෝජිත ක්‍රමයක්, ශ්‍රී සුමංගල විද්‍යාදාය විශ්වවිද්‍යාලය; මෑතදී අනුරපුර කැණීමටලත් මතු වූ මැටි කැබලිකිවල මේ සලකුණු රාශියක් දක්නට ලැබේ. Ancient Ceylon No 2. pp 123. 124

භූතිම ගේ කාසි දෙකක ඇති¹ අමෝසභූතිම නම් බ්‍රාහ්මී පාඨ දෙකක් විමසුමට ලක්කළ පරණවිතාන ශූරීහු පළමු පාඨයේ බ්‍රාහ්මී අක්ෂරයෙන් ලියා ඇති තිම යන්න දෙවැනි පාඨයේදී ස්වස්තික සංකේතයෙන් දක්වා ඇති අයුරු පහදු දෙති. මේ ආකාරයට සාක්ෂි දක්වමින් තවත් බ්‍රාහ්මී නොවන සංකේත රාශියක් පිළිබඳව නව අර්ථකථනයන් සපයන මෙතුමා ස්වස්තික සලකුණෙන් “තිම” යන්නද ඊට සම්බන්ධකොට ඇති රේක්කය හා සමාන සලකුණෙන් පැරණි ග්‍රාමණේය, ග්‍රාමණී, ගමණී ගබ්දයද සංකේත කොට දක්වා ඇති බව දක්වමින් ඒ අනුව ඉහත කී සංකේතය “ගමණී තිම” යනුවෙන් කියවිය හැකි බව පවසයි.

ඉහත කී ලිපියේදී පරණවිතාන මහතාගේ පර්යේෂණයට හසුනොවූ සංකේතයක් උත්තර භාරතයේ ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයට අයත් ධරණ කාසියක සටහන් වී ඇති බව අපට සොයා ගැනීමට හැකිවිය. එහිගමණී උතිගේ මිණින්තලා ලිපියේ සඳහන් බ්‍රාහ්මී නොවන සංකේතය වූ ඉහත දක්වූ ස්වස්තික සලකුණ වෙනස් වී පහතින් ඇති රේක්ක සලකුණ ඒ අයුරින්ම සඳහන්

සලකුණ ඒ ආකාරයෙන්ම සටහන් වී ඇත.²

ඒ පමණක් නොව උත්තර භාරතයේ ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයේ ධරණ කාසිවලද ඉන්දුනිම්න මුද්‍රාවල ඇති සලකුණු රාශියක් සටහන්වී ඇති අයුරු අපට සොයා ගැනීමට හැකිවිය. මේ අතර ස්වස්තිකයද රේක්කය සමාන සලකුණට සම්බන්ධ කරණ ලද සලකුණද වේ.³

මේ අනුව බලනවිට අපේ පැරණි කාසිවල හා බ්‍රාහ්මී සෙල්ලිපිවල සඳහන් සංකේත ඉන්දුනිම්න ශිෂ්ටාචාරයේ පමණක් නොව ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයේ උත්තර භාරතයේද ව්‍යවහාරයේ පැවති බව නිගමනය කිරීමට හැකිය. මෙකී ශ්‍රී ලාංකීක කාසියේද ඊට පෙර හා පසු ලංකාවේ භාවිතා වූ කාසි වලද සටහන් කර ඇති සංකේත බොහොමයක්ම විශේෂයෙන් උත්තර භාරතයේ ක්‍රිස්තු පූර්ව අවදියේ පටන් භාවිතයේ පැවති කාසි වල හා මුද්‍රාවල සටහන් කර ඇත.

කෙසේ වෙතත් පරණවිතාන මහතාට පෙර හේරස් පියතුමාත් සී. ඇල්. පැෆ්ලි මහතාත් ලංකාවේ කාසි වල සටහන් වී ඇති මේ සලකුණු විත්‍රාක්ෂර ක්‍රමයක් වියයුතු බවට අදහස් ඉදිරිපත් කර තිබුණි.⁴ පැරණි ශ්‍රී ලාංකීකයන් තම නිල තත්ත්වය වංශය හෝ කුල තත්ත්වය හැදින්වීම සඳහා යම් යම් සංකේත භාවිතා කළ බව සිතීමට තුඩුදෙන සාක්ෂි අපට හමුවේ. ඉතා පැහැදිලි උදාහරණයක් නම් මඩවල ලිපියේ රජයෙන් ආචාරි පරමනායාට දෙන දීමනාවක් සඳහන් වන අතර ලිපියේ ආරම්භයේ පසෙකින් කිනිහිරයක් අඩුවක් සහ මීටියක සලකුණ කොටා ඇත.⁵ මෙය ඔහුගේ නිල මෙන්ම කුල තත්ත්වයේද සලකුණයි. ඒ අයුරින් බලන කල්හි බ්‍රාහ්මී සෙල්ලිපිවලද පසෙකින් කොටා ඇති සංකේත මගින් ලිපිය ලියූ තැනැත්තා හැඟවීමක් හෝ ඔහුගේ නිල තත්ත්වය පෙන්නුම් කරන්නට ඇත. පළමුවරට මෙම කාසිය සොයාගත් හෙන්රි පාකර් ඡායාද මෙම සංකේතය රාජකීය මුද්‍රාව හෝ සලකුණ විය යුතු බව අනුමාන කොට ඇත.⁶

කෙසේ වෙතත් පරණවිතාන ශූරීන්ගේ මෙම නවතම අදහස අප පිළිගත හොත් ඉහත කී කාසිය පිළිබඳ පමණක් නොව අපේ කාසි පිළිබඳ ඉතිහාසයටද නව එළියක් වැටෙනු ඇත. එසේ වුවහොත් මෙම කාසි නිකුත් කොට ඇත්තේ “ගමණී තිම”

1. පරණවිතාන එස්, සින්ඩුලේබණ කියවීමට යෝජිත ක්‍රමයක්, ශ්‍රී සුමංගල
 2. S'ng. S. S. Early Coins of North India. New Delhi 1984. Pl XV. 174
 3. Sing. S. S. op, cit. pl. XIV, XV.
 4. JRAS.(CB) VIII p. 151
 5. E. Z. III Plate 27
 6. Parker, Henry, Ancientl Ceyon, London, 1909, p. 492

අභිදානය දැරූ පාලකයෙකු හෝ පාලකයින් විසින් වෙයි. අපේ සෙල්ලිපි මූලාශ්‍ර අනුව ක්‍රි. පූ. 3-1 සියවස් තුළදී ගමණි නිෂ අභිදානය දැරූ පාලකයින් කීප දෙනෙකු පිළිබඳ තොරතුරු ලැබේ. දෙවන පැතිස්, යටාලනිස්ස, කාවන්තිස්ස, සද්ධාතිස්ස, ඒ අතරට වැටේ. එසේ නම් අවස්ථා කීපයකදී නිෂපාදනය වූවායැයි අපට ඔප්පු¹ කළ හැකි මේ කාසි ඉහත කී පාලකයන්ට අයත් වන්නට ඇත.

දෙවනුව ලංකාවේ අක්ෂර පාඨ සඳහන් ප්‍රථම කාසි හැටියට තවමත් පිළිගනු ලැබෙන ක්‍රි. ව. 4-6 සියවස් අතරට වැටෙන රත්කභවණු වලට ඒ තත්ත්වය අහිමිවී කාසිවල අක්ෂර පාඨ සටහන්වීමේ ඉතිහාසය ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගය දක්වා මේ නිසා විහිදී යයි. පරණවිතාන මතය අනුව ඉහත කී සළකුණු අක්ෂර වශයෙන් පිළිගතහොත් මේ වනවිට ඉන්දියාවෙන් ලංකාවෙන් වඩාත් ප්‍රචලිතව තිබූ බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ඒ සඳහා යොදා නොගෙන වෙනත් අක්ෂර ක්‍රමයක් යොදා ගන්නට ඇත්තේ පරණවිතාන මහතා පවසන හැටියට නම් විවිධ වෙළඳ ශ්‍රේණි අතර මෙම අක්ෂර ව්‍යවහාරයේ පැවතීම නිසාය. ඒ හැරත් කාසියේ ඇති ඉඩ ප්‍රමාණයද ප්‍රයෝජනයට ගැනීමේදී උපක්‍රමයක්ද විය හැකිය.

පරණවිතාන සමරු කලාපයට පුරාතන ලංකාවේ බෞද්ධ ස්වස්තික කාසිවල ඇති සංකේත මැයෙන් ලිපියක් සපයන ඩී. පී. ඊ. හෙට්ටිආරච්චි මහතා මෙහි අභිමුඛයේ ඇති සළකුණු සියල්ල එක්ව ගනිමින් එයින් බුද්ධචරිතය නිරූපනය කර ඇති බව දැක්වීමට උත්සහ දරා ඇත.² ඒ අනුව ඉහත කී ස්වස්තික සළකුණු බුදුන් වහන්සේගේ ප්‍රථම දහම් දෙසුම නිරූපනය කිරීම සඳහා යොදා ඇති බව පවසයි. මෙකී රේක්කය සහිත ස්වස්තික සළකුණේ ඇති ත්‍රිකෝණික හැඩය ප්‍රතිමා ලක්ෂණ අනුව හිඳගෙන සිටින බුද්ධ ප්‍රතිමාවට සමාන බවද ස්වස්තිකයෙන් ධර්මවක්‍රය පිළිබිඹුවන බවද රේක්කය හා සමාන සටහනෙහි ඇති කුඩා රේඛා සතරින් බුදු දහමෙහි ඇති සතර එල සිහිගැන්වෙන බවද සාක්ෂි වශයෙන් මෙහිදී ඉදිරිපත් කොට ඇත.

එහෙත් මේ අදහසෙහි ඇති ප්‍රධාන දුර්වලකම වනුයේ අභිමුඛයේ ඇති තුන් කොන් සටහන හා තිත් සළකුණු පිළිබඳව කිසිදු අවධානයක් නොදක්වා තිබීමය. එම සළකුණු බුද්ධචරිතයට සම්බන්ධ කිරීමට ඒ මහතා අපොහොසත් වී ඇත. තවද අභිමුඛයේ සළකුණු වලින් පිළිවෙළින් ඇතාගෙන් උත්පත්තියද, වෘක්ෂයෙන් බුදුවීමද, ස්වස්තිකයෙන් ප්‍රථම ධර්ම දේශනාවද අවසානයට වෛත්‍ය සළකුණින් පරිනිවාර්නයද පිළිබිඹු වන බව දැක්වූවද ප්‍රතිමුඛයේ ස්වස්තිකය, නන්දිපාදය අංකුසය, වෛත්‍ය ලකුණු ආදී වශයෙන් ඇති සළකුණු සම්බන්ධයෙන් එවැනි අදහසක් තහවුරු කිරීම අපහසු වනු ඇත. එපමණක් නොව අනුරපුර මුල්යුගයේදී භාවිතාවී ඇති ශ්‍රී ලක්ෂ්මී තහඩු කාසිවල එක් පැත්තක් සම්පූර්ණයෙන්ම වෙන්වී ඇත්තේ මෙම රේක්කය සහිත ස්වස්තිකය සඳහාය. ඒ හැරත් බ්‍රාහ්මී කථාරම් ලිපිවල පසෙකින්ද මේ සළකුණ ඇති බව ඉහතදී සඳහන් කරන ලදී. මේ නිසා කාසියක එක් පැත්තක ප්‍රථම දහම් දෙසුමත් අනෙක් පැත්තේ ලක්ෂ්මී දෙවගනත් සටහන් කිරීමේ හේතුවද ඔප්පු කිරීමට අපහසු වේ. තවද මේ වර්ගයේ කුඩා කාසිවල ඇතා වෙනුවට අශ්වයා සිංහයා ආදී රූපද සටහන් වී තිබීම³ ඉහත කී මතය ප්‍රතික්ෂේප වීමට තවත් සාධකයකි.

1. ඉදිරි පිටු බලන්න.
2. He'ttiaratchi D.P.E. op. cit.
3. Codrington, H. W. op. cit. pp. 22-24

මේ අතර මැදළයන්ගොඩ විමලකිත්ති හිමි ඉහත කී සංකේතයෙන් මහායාන බුදු දහමේ වෛරෝචන, රත්න සම්භව, අමිතභ, අමෝසයිඩි හා අක්ෂොභ්‍ය යන බුදු වරුන් නිරූපනය කෙරෙන බව අනුමාන කර ඇතත්¹ එය පදනමකින් තොරව අදහස් ඉදිරිපත් කිරීමක් පමණකි. විශේෂයෙන්ම ලංකාවේ මෙම කාසි මුද්‍රණය වූ අවදියේදී මෙම මහායාන අදහස් කෙතෙක් දුරට පැතිරී තිබුණාදැයි විමසීම වටී. ස්වස්තීකය ලෝකයේ විවිධ සංස්කෘතීන්හි ශුභ සලකුණක් සේ සලකා ඇති හෙයින් මේ සලකුණද එක්තරා විදියක විශේෂ ස්වස්තීකයක් පමණක් හැටියට පමණක් සැලකීමට සමහර වියතුන් උත්සාහ කර ඇතත්² ඇත්ත වශයෙන්ම මෙය වෙනම සාකච්චා කළ හැකි ස්වස්තීක සලකුණ පමණක් නොව ඊට වඩා වෙනස් වූ සංකේතයක් බව ඉහත දැක්වූ සාක්ෂිවලින් පැහැදිලි වේ. ලෝකයේ ස්වස්තීක සලකුණු පිළිබඳව විශේෂ අධ්‍යයනයක යෙදුණු තෝමස් විල්සන් මහතා ස්වස්තීක සලකුණක් හැටියට මේ සලකුණ සැලකිල්ලට ගෙන නැත.³ එසේ හෙයින් මෙය ස්වස්තීක සලකුණක් හැටියට ගැනීමට හෝ විවිධ සංස්කෘතීන්හි ස්වස්තීකය ලබා තිබූ ස්ථානය පිළිබඳ විමසීමට හෝ අපට අවශ්‍ය වේ යැයි නොසිතමු.

ඇත් රූපය කාසියේ අභිමුඛයේ ඇති තවත් කැපී පෙනෙන සලකුණකි. මේ සලකුණ කාසියේ සටහන් කිරීමේදී සමකාරිත සමාජයේ අභූත වශයෙන් ඇතා ලබා තිබූ තත්ත්වය ඊට හේතු වීද නොඑසේ නම් පාලකයා සතු නීත්‍යානුකූල බලය දැක්වීම සඳහා රජය සංකේතයක් වශයෙන් සටහන් කළාද යන්න නිරාකරණය කිරීම තරමක් දුෂ්කරය. කෙසේ වෙතත් පෙරදිග සමාජයේ පුරාණයේ සිටම ඇතා විශේෂ වැදගත් කමක් ලබා තිබූ බවට නම් සාධක අවශ්‍ය තරම් හමුවේ. මේ අනුව ඇතා හැම විටම සඳහන් වී ඇත්තේ ශුභ ඵල දෙන වස්තුවක් හැටියටය.

තමා අවට පරිසරයේ ඇති ස්වභාවික වස්තු දේවත්වයට නැග ඇදිතම මිනිසා සමහර සතුන් එම දෙවි දේවතාදුන්ගේ යාන වාහන ලෙස පවරා දුණි. මේ අනුව දෙවිවරුන්ගේ ප්‍රධානියාවූ දුන්ද්‍ර දෙවියාගේ වාහනය බවට පත් වූයේ ඵෙරාවත නම් ඇතාය. ඉන්ද්‍ර දෙවියාට ඵෙරාවත ලැබුණේ සුරාසුර යුද්ධයේදී කිරි සයුර කැළඹීමෙන් බව මහා භාරතයේ එන කතා සුවතකින් පැහැදිලි වේ.⁴ තවත් ප්‍රවාදයක් අනුව දෙවිලොව භාමෙලොව ඇතුන්ගේ උප්පත්තිය ජනා ශ්‍රිත්මයාගේ මන්ත්‍ර ජප කිරීමක් නිසා සිදුවූවකි.⁵ බෞද්ධ සාහිත්‍යයේදී ශක්‍ර වශයෙන් සඳහන් වන ඉන්ද්‍රගේ වාහනය වූ ඇතා පිළිබඳ අතිවිශේෂ වර්ණනා දැක්වීමට ලැබේ.⁶

ඵෙරාවත යන්නෙහි අරුත ජලය ඇත්තා බව හෙන්රිෂ් සීමර්, පරණවිතාන කඹුරුවිටියේ ව්‍යාකෘත නාණිමි අදී විසතූන් පෙන්වා දී ඇත.⁷ කෘෂි කාර්මික සමාජයක මිනිසාට ඉතා වැදගත් වන වර්ෂාව ලබා දෙන මේසය ඇත් රූපින් සංකේතවත් කරණු,

1. විමලකිත්ති හිමි, මැද ළයන්ගොඩ, ලංකාවේ කාසි හා මුද්‍රල් ව්‍යවහාරය, පිට 13.
 2. කල්දේරා, ලිලානන්ද, ලංකාවේ ජීල ලුදුල්. පිට 7.
 3. Wilson, Thomas; The Swastika, 1894 Washington.
 4. Maha Bharata - 1.18.40
 5. Zimmer. H, Myths and Symbols in Indian Art and Civilization, 1974 - pp 103-4
 6. බුත්සරණ, ලෝක විවරණ, වැලිවිටියේ සෝරත හිමි සංස්කරණය, 1966 කොළඹ පි.52, අමාවතුර, දෙවදමනය, වැලිවිටියේ සෝරත හිමි, සංස්කරණය 1948 කොළඹ. 162 පිට.
 7. Zimmer, Henrich; Myths and Symbols in Indian Art and Civilization, 1974 p. 104
 Paranavitana S. "The Sculpture of Man and Horse near Tissavava" Artibus Asea. No. XVI pp.167-190

ලබන බව ඔවුන්ගේ අදහසයි. ඉසුරුලිණියේ අස්වහිස හා මිනිස් රූ කැටයමින් පර්ජන්‍යද එතැනම ඇති පොකුණේ දිය කෙලින ඇත් රූ වලින් මේසයද නිරූපණය වන බව - පරණවිතාන මහතාගේ අදහසවේ. නෙළම් අතර දිය කෙලින ඇත් රූ හමුවන්නේ මෙතැන පමණක් නොවේ. මහලේ උයනේ පොකුණේ දෙපැත්තේද ඇත් පොකුණේ මෑතදී හමුවූ ගල් සුවරුවකද සාංචියේ කැටයම්වල ද මේ හා සමාන රූප කැටයම් දක්නට ලැබේ.¹ ඉසුරුලිණියේ පැරණි නාමය මේසගිරිය බවත් අතීතයේ මෙතැන වර්ෂාව ලබා ගැනීම පිණිස පුද පුජා පවත්වා ඇති බවත් පරණවිතාන මහතා පවසා ඇත.² වෙස්සන්තර ජාතකයේ සඳහන් අයුරු වෙස්සන්තර රජතුමාගේ පණ්ඩර නම් මංගල හස්තියා වැස්ස ලබාදීමට හැකිකම නිසා අවට රටවල ප්‍රසිද්ධ වී ඇත.³

දිග්ගජ නම් ඇතුන් අටදෙනෙකු විසින් මහ පොළොව දරා සිටින බවත් ඵෙරාවත ඵයින් පූර්වදීග් හාගයට අධිපතියා බවත් තවත් ප්‍රවාදයකි.⁴ හිංදු දර්ශනයේදී පමණක් නොව බෞද්ධ ජෛන සාහිත්‍යයේද වෙනත් කිසිදු සතෙකුට හිමිවී නැති තැනක් ඇතට හිමිවී ඇත. සිදුහත් කුමරු මවකුස පිළිසිඳ ගැනීම සිහිනයක් තුළ සංකේතවත් කොට ඇත්තේ සුදු ඇත් පැටියෙකු මහාමායා දේවියගේ කුසට ඇතුල්වන බව සිහිනෙන් දුටු බව දක්වීමෙනි. ජෛන කල්ප සූත්‍රයේද ජෛනාගමේ ආදීකර්තෘ මහාවීර තුමාගේ උත්පත්තියට ප්‍රථම එතුමාගේ මවු වූ ත්‍රිශලා දුටු සිහින අතර ශ්‍රී ලක්ෂ්මී දෙවභන ඇතුන් විසින් අභිෂේක කරවන හැටි එක් සිහිනයකි.⁵ මේ හැර බුදුන් වහන්සේට උපස්ථාන කරන්නෙකු හැටියට පාරිලොය ඇතා බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ සඳහන්ය.

බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ බුදුන් වහන්සේ හස්තියෙකුට උපමා කොට ඇති තැන් බොහෝය. නාග යනු හස්තියාට ඇති පර්යාය නාමයකි. ධම්මපදයේ නාගවග්ගය සකස් වී ඇත්තේ මේ හස්ති උපමාව පදනම් කොට ගෙනය. බුදුන්වහන්සේ එහිදී තමා හස්තියෙකුට සමාන බව සඳහන් කොට ඇත. (අභං නාගොච සංගමො) හස්තියාට මධ්‍යම පුරුෂයන් දස දෙනෙකුගේ බලය ඇත්තාක් මෙන් බුදුන් වහන්සේටද දඹල කයක් මෙන්ම දඹල ඥාණයක්ද ඇතැයි පැවසේ. බුදුන් වහන්සේ දඹලලධාරී වේ. අංගුත්තර නිකායේ බුදුන්වහන්සේ හා හස්තියා (නාග) අතර සම්බන්ධය පෙන්වමින් “අකුසල නොකෙරේද හේ නාගයාය, සුරතභාවය හා අවිහිංසාව එබඳු නාගයාගේ පෙර පාදයෝය, තපස හා බ්‍රහ්ම වරියාව පසු පාදෙකයි. ග්‍රද්ධාව සොඬයයි. උපේක්ෂාව දෙදළයි. හොඳ සිහිය ග්‍රිවාචයි, ප්‍රඥාව ශීර්ෂයයි. ධර්ම වින්තාව සොඬ අගයි ධර්මය උදරයයි.6 මජ්ඣිම නිකායේ රථ විනීත සූත්‍රයේ සාරිපුත්‍ර හා මන්තානි පුත්‍ර මහ රහතන් දෙනම හඳුන්වා ඇත්තේද මහා නාගයන් යනුවෙනි.⁷

1. වනරතන හිමි, කඹුරුපිටියේ, අනුරපුර නටබුන්, මාතර, 1970 පිටු 156-58. Zimmer H. op. cit. II Pl. 31 d.
 2. Paranvitana, S. op. cit.
 3. වෙස්සන්තර ජාතකය, පන්සිය පනස් ජාතක පොත් වහන්සේ, චතුර්විංශකේ පේමානන්ද හිමි, සංස්කරණය 2086 පිට. 1959 කොළඹ.
 4. Zimmer, Henrich, op. cit. pp. 103 - 4
 5. Thaplyal, K. K.; Studies in Indian Seals, Lucknow. 1972
 6. වනරතන හිමි, කඹුරුපිටියේ, ලක්දිව බුදු පිළිමය මාතර, 1985 පිට 66 පිට
 7. - එම - පිටු 66, 100; Ancient Ceylon No. 3, 1979, Journal of the Archaeological Survey Department of Sri Lanka. pp. 161 - 165.

භාරතයේ බුද්ධාගමේ වර්ධනයක් ඇතිවූ අගෝක අධිරාජ්‍යයාගේ අවදියේදී රට පුරා පිහිටවූ කුළුණු මුද්‍රණයන්ද පර්වත වලද ඇතා ජාතික හා ආගමික සංකේතයක් වශයෙන් කැටයම් කොට ඇත. එම කුළුණු හිස්වල දක්නට ඇති ඇත් අස් ගව සිංහ ආදී රූ දිශා දැක්වීම සඳහා කැටයම් කොට ඇතැයි අදහස් ඉදිරිපත් වී ඇත්තේ එය එසේ නොව බුදුගුණ දැක්වීම සඳහා කරණ ලද්දක් යැයි මෑතදී නවනම මතයක්ද ඉදිරිපත් වී ඇත. අගෝක රජතුමාගේ ගිරිනාර් පර්වත ලිපියේ “සර්වශ්වේතො හස්ති සර්වලොක සුඛා හරො නාම (සම්පූර්ණ සුදු ඇතා මුළු ලොවට සතුට ගෙන දේ.) කල්සි ගිරි ලිපියේ “ගජතමෙ” යනුවෙන්ද නැගෙනහිර ධෛලි ගිරි ලිපියේ “සෙනො” යනුවෙන්ද සඳහන්කොට ඇත් රූප කොටා ඇත.¹ විශේෂයෙන් ගිරිනාර් පර්වත ලිපියෙන් ඇතා ගුහ වස්තුවක් ලෙස සැලකූ බව මනාව පැහැදිලි වේ. සර්ව ශව්තො හස්ති යන්නෙන් මෙහිදී බුදුන් වහන්සේ අදහස් කළා විය යුතුය.

පැරණියේ පෙරදිග රටවල පාලකයෙකු සතු වස්තු අතර ඇතාට අති විශේෂ තැනක් ද හිමිවී ඇත. උදහරණයක් වශයෙන් වෙස්සන්තර රජුගේ හා දුටුගැමුණු රජුගේ රාජකීය හස්තීන් දේව අනුහසින් ඔවුන්ට ලැබුණු වස්තූන් ලෙස දැක්වේ.² රාජ්‍ය බලය ලබා ගැනීමට අරගල කළ කුමරුන් ඒ සඳහා උරුම කම් කීමට මංගල හස්තියා ලබා ගැනීමට වෙර දරූ අවස්ථා ඇත.³ අනුප්‍රාප්තිකයෙකු නොමැතිව පාලකයෙකු මියගිය කල්හි රජකම සඳහා වඩාත් සුදුස්සා තේරීම පිණිස මංගල හස්තියා සරසා යැවීමේ දී සිරිතක් පැවත ඇත. මහනුවර යුගයේදී පවා මේ අදහස පිළිගැනුණු බව ශ්‍රී වික්‍රමරාජසිංහ රජකමට තෝරා ගැනීමේදී ඒ සඳහා මේ පිළිවෙත අනුගමනය කළැයි ජනප්‍රවාදයේ සඳහන් වීමෙන් පෙනේ. මේ අයුරින් බලනවිට හස්ති රූපය ආගමික අංශයෙන් පමණක් නොව රාජ්‍ය පාලන අංශයෙන්ද වැදගත් තැනක් හිමිකරගෙන ඇති බව පෙනේ.⁴

වෘක්ෂය

සිරස් හා තිරස් අතට විහිදුණු රේඛා දෙකින් කොටස් හතරට බෙදුණු සතරැස් කොටුවක් මතුපිට ඇති අතු විහිදුණු වෘක්ෂයක් කාසියේ අභිමුඛයේ ඇත. මේ සංකේතය පිළිබඳ කරන විමසීමකදී මේ හා සහමුලින්ම සමාන හෝ මද වශයෙන් වෙනස් වන වෘක්ෂ සංකේත උත්තර භාරතයේ සමකාලීන මෙන්ම පූර්වකාලීන කාසිවල සටහන් වී ඇති බව සැලකිල්ලට ගත යුතුව ඇත.⁵ ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වැනි සියවසට අයිති සේ පිළිගෙන ඇති එවැනි උත්තර භාරතීය කාසි හා ⁶ අපේ මෙම කාසිය සැසඳීමේදී මෙම වෘක්ෂ සංකේතය අපට විශේෂ වුවක් නොව අපේ මුල් කාසි නිශ්පාදනයට බලපෑ උතුරු ඉන්දීය කාසි අනුකරණය කිරීමක් වීමට හොඳම ඉඩකඩ ඇත. ඒ නිසා භාරතීය කාසිවල මේ සංකේතය කුමන අරමුණකින් සටහන් කරන්නට ඇත්දැයි විමසා බැලීම වටී.

1. Parnavitana Felicitation Volume on Art & Architecture and oriental Studies. 1965, Colombo, p. 232.
2. වෙස්සන්තර ජාතකය, පන්සියපනස් ජාතක පොත් වහන්සේ, චතුරත්තේ ජේමානන්ද හිමි සංස්කරණය, 1959 කොළඹ
3. මහාවංශය, බටුචන්ද්‍රධාව හා සුමංගල හිමි පරිවර්තනය.
4. මේ හැර අනුරපුර අවදියේ භාවිතයේ පැවති අපගේ ධර්මවක්‍ර කාසිවලද සිටින සිටින ඇත්රූප දක්නට ලැබේ.
5. Codrington op. cit plate I. 6. Allan, J. Catalouge of the coins of Anicent India, London Plate VII; Sing S. S., Early coins of North India - An Iconograph study, New Delhi 1984 plates VII - XI
6. Sing S. S., op. cit p. 19; Journal of Numismatic society of India XVII, p. 21

අතිපුරාණයේ සිටම මිනිසා අතර පුජනීයත්වයට පත්වූ සම්භාවධර්මයේ පැවති විවිධ වස්තූන් අතර වෘක්ෂයද ප්‍රධාන තැනක් ගනී. යම් යම් වෘක්ෂ හෝ පැලෑටි වලින් මිනිසාට ඇති ප්‍රයෝජනයම නිසාම නොව විශාල වෘක්ෂ යම් යම් දෙවි දේවතාවුන්ගේ හෝ යක්ෂ නාග භූතාදීන්ගේ වාසස්ථාන බවට විශ්වාස කිරීම හේතුවෙන්¹ ඇතිවූ ගෞරව සම්ප්‍රයුක්ත බියක් නිසා මෙම වෘක්ෂ වන්දනාව ආරම්භ වීමත් වර්ධනය වීමත් සිදුවන්නට ඇත. එක් එක් පවුල් සඳහා වෙන්වූ කුල දේවතාවුන් හා ඔවුන් එම ගෘහ ආසන්න වෘක්ෂයන් වාසස්ථාන කරගෙන සිටින බවට වූ විශ්වාසය වෘක්ෂ වන්දනාවේ තවත් වර්ධන අවස්ථාවකි. එවැනි වෘක්ෂ දේවතාවකු සඳහා කිරිපිඩු දනයක් දෙන සුජාතාවගේ බෞද්ධ කතාපුවත ක්‍රි: පූ: තෙවැනි සියවසේදී කැටයමට නගා තිබීම දක්නට ලැබේ.² බෞද්ධයන් අතර තම ආගමික කර්තව්‍යවලට බුද්ධත්වය ලබා ගැනීමට උපකාර වූ වෘක්ෂය හැටියට කළගුණ සැලකීම වස් වෘක්ෂ වන්දනාව පිළිගැනුන බව පෙනේ.

භාරතයේ වෘක්ෂ වන්දනාව පිළිබඳව සාක්ෂි ලැබෙන ආදිතම අවස්ථාව හැටියට ඉන්දුනිම්න ශිෂ්ටාචාරය දැක්විය හැකිය. එහි හමු වූ එක් මැටි මුද්‍රාවකින් වැටකින් වටවූ ඇසතු ගස යැයි විශ්වාස කරන වෘක්ෂයට වන්දනා මාන කළ බව පෙනේ. තවත් මුද්‍රාවක රුක්ෂ ගසක අතුපතර දේවතාවියක් සිටින අතර ගසමුල අඩ දණින් සිටින රුවකි. තවත් මුද්‍රාවක ගසක් මුල කෙරෙන බිලි පුජාවකි. තවත් මුද්‍රාවක ස්ත්‍රී යෝනියකින් මතු වන පැලෑටියකි.³ පිප්පල හෝ අශ්වත (ඇසතු) වෘක්ෂය බෞද්ධයන්ගේ පමණක් නොව පුරාණයේ සිටම හින්දුන්ගේද විශ්වාසයට පාත්‍ර වූ ගසකි. දෛනික ජීවිතය කෙරේ බලපෑ අශුභ බලපෑම් වලක්වා ගැනීමේ අටියෙන් පමණක් නොව මියගියවූන්ගේ ආත්මය පරලොවදී ලබා ගැනීමේ අටියෙන්ද ඇසතු ගස ජලයෙන් නෑවීම අද දක්වා හින්දුන්ගේ විශ්වාසයක්ව පවතී.⁴ මේ අනුව ආත්මයක මෙලොව හා පරලොව අතර ඇති සම්බන්ධය පවත්වන වෘක්ෂයක් හැටියට ඇසතු ගස විශ්වාසයට පාත්‍ර වී ඇති බව පෙනේ. අශෝක ගසද කාන්තාවන්ට දරුඵල ලබා දීමට බලයක් ඇතැයි යන විශ්වාසය මත හින්දුන් අතර පුජනීයත්වයට පත්ව ඇති තවත් වෘක්ෂයකි. නූග ගසද අතීතයේ සිට වත්මන් අවදිය දක්වාම බෞද්ධ හා ජෛන භක්තිකයින් අතර පුජනීයත්වයට පත්ව ඇති බවට සාක්ෂි ඇත.⁵ තුලිසි පැලෑටිය විෂ්ණු දෙවියන්ගේ වාසස්ථානය මෙන්ම රෝග සුව කරන්නක් ලෙස භාරතීය වාසින්ගේ විශ්වාසයට පාත්‍රව ඇත. දිඹුල් ගසටද පුරාණ භාරතයේ එවැනිම වැදගත් කමක් හිමිවූ අතර තෙවැනි දෙවිලොව දෙවිවරුන් වැඩ සිටින්නේ මේ වෘක්ෂය යට බව වන්දොග්‍ය හා කෞෂතකී උපනිෂ්ද්හි දැක්වේ.⁶ මේ හැර දෙවිලොව ඇතැයි සැලකෙන ශුභඵල ගෙන දෙන වස්තුවක් හැටියට හින්දුන් ගේ මෙන්ම බෞද්ධයින්ගේද විශ්වාසයට පාත්‍රව ඇති කල්ප වෘක්ෂයට භාරතයේ මෙන්ම ලංකාවේද කැටයම් අතර විශේෂ ස්ථානයක් හිමි වී ඇත.⁷ එහෙත් මෙම කැටයම් වල කල්ප වෘක්ෂය මතු වීම බොහෝ කොටම ඇත්තේ කළසකින් හෝ වේදිකාවකිනි. භාරතයේ හෝ ලංකාවේ කාසිවල සඳහන් අයුරු සතරැස් කොටුව හෝ කොටු පවුර දක්නට නොලැබේ. එසේ හෙයින් කාසිවල සටහන් කර ඇති වෘක්ෂය දෙරටෙහිම වෙනත් කැටයම් වල දැක්වෙන කල්ප වෘක්ෂය යැයි දැක්වීම තරමක් අපහසුය.

1. Coomaraswamy, A. K. History of Indian and Indonesian art, London 1929. p. 47.
 2. සිංහල විශ්වකෝෂය 1 වෙළුම ඡායාරූප 648 පිට.
 3. Marshall J. Mohen-jo-daro and Indus Civilization, London, 1931. Plate XII Sing. S.S. op. cit. p. 19
 4. Sing. S. S. op.cit. p. 19
 5. Sing . S. S. op. cit. p.p. 18-19
 6. Ibid.
 7. කණ්ටක චේතියේ වාහල්කඩ කුළුණු කැටයම්.
 University of Ceylon History of Ceylon Vol. 1. 1. Plate VII

කාසිවල ඇති මෙම සලකුණු වලින් දැක්වෙන්නේ පැරණි හින්දු සාහිත්‍යයේ සඳහන් වෛතාස වෘක්ෂ හා ස්ථාල වෘක්ෂ බව ජේ. එන්. බෙනර්ජි මහතාගේ අදහස වේ.¹ ඒ අතර ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයේ භාරතීය කාසිවල වෘක්ෂ සටහන යෙදුනේ ආගමික වැදගත්කම නිසාම පමණක් නොව තම ආහාරපානාදියේදී විශේෂ ස්ථානයක් ගත් වෘක්ෂලතාදිය ද දැක්වීමට විය යුතු යැයි එස්. එස්. සිං මහතා පවසයි.² බී. වට්ටා පාද්‍යයගේ අදහස වනුයේ ඉන්දුනිම්න ශිෂ්ටාචාරය ආදී වූ පූර්ව ආයතී ශිෂ්ටාචාරයන්හි වූ වෘක්ෂ වන්දනාව භාරතයේ ආයතී ශිෂ්ටාචාරය අතරද පැතිරෙමින් එහි ප්‍රධාන ආගමික විශ්වාසය වූ බවත් මේ සලකුණු වලින් දැක්වෙන්නේ එම විශ්වාසයන් බවත්ය.³

අපගේ හැනීමේ හැටියට නම් ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණි කාසිවල සඳහන් වෘක්ෂ සටහන් උත්තර භාරතයේ කාසි අනුකරණය නිසාම සිදු වූවකි. ක්‍රිස්තු පූර්ව දෙවැනි තෙවැනි සියවස්වල ලංකාවේ වෘක්ෂ වන්දනාවක් නොතිබූ බවක් එසින් අදහස් නොවේ. මිහිඳු හිමියන්ගේ ආගමික ප්‍රචාරයට පෙර මෙරට වැසියන් අතර වෘක්ෂ වන්දනාව පැවති බව මහා වංශයේ සඳහන් පණ්ඩුකාභය පිළිබඳ විස්තරාදියේ මනාව ඔප්පු වේ. මෙරට ආගමික ප්‍රචාරයේ නිරතව සිටි මිහිඳු හිමියන්ට කලකට පසු තම මව්වරටට පත් යවා ශ්‍රී මහා බෝධි ශාඛාවක් මෙරටට ගෙන්වා රෝපනය කර වීමට හේතු වන්නට ඇත්තේද තවදුරටත් දෙව් දේවතාවුන් හෝ යක්ෂභූතාදීන් අරභයා වෘක්ෂ වන්දනාවට හුරු පුරුදු වී සිටි ශ්‍රී ලාංකිකයින් එසින් මුදවා බෞද්ධාගමික පැත්තට නැඹුරු කරවීමට විය යුතුය.

මහින්දගමනයෙන් පසු මෙරට විශේෂ ස්ථානයක් ගන්නා වූ වෘක්ෂය වූයේ ද මෙම අනුරපුර ශ්‍රී මහා බෝධිය යැයි සලකා මිහිඳු හිමියන්ගේ පැමිණීමෙන් පසු මෙරට මුද්‍රණය වූ කාසියක වඩා වැදගත් කොට දක්වා ඇති වෘක්ෂය විය යුත්තේ ශ්‍රී මහා බෝධිය යැයි කෙනෙකුට තර්ක කළ හැකි වුවද අප සාකච්ඡාවට භාජනය වී ඇති කාසි යෙහි දැක්වෙන වෘක්ෂය ශ්‍රී මහා බෝධි සලකුණමදැයි ස්ථිර වශයෙන්ම නිගමනයකට බැසීමට නොහැක්කේ මෙම කාසියේ සඳහන් ස්වස්තීකයට සමාන විශේෂ සලකුණ හැර වෘක්ෂය ඇතුළු අනිකුත් සියළුම සලකුණු පූර්වකාලීන හා සමකාලීන උත්තර භාරතීය කාසිවලද නොවෙනස්ව දක්නට ලැබෙන හෙයිනි. මෙම කාසිය පිළිබඳව පරණවිතාන සමරු කලාපයට ලිපියක් සපයන ඩී. පී. ඊ. හෙට්ටිආරච්චි මහතා මෙම වෘක්ෂ සලකුණින් ගෞතම බුදුන් වහන්සේගේ බුදුවීම සංකේතවත් කෙරෙන බව දක්වා ඇත.⁴ එහෙත් මේ කාසියේ අභිමුඛයේ දැක්වෙන සලකුණු බුද්ධ චරිතයට සම්බන්ධ කිරීමට ඒ මහතා දරා ඇති උත්සාහය අසාර්ථක වී ඇති අයුරු ඉහතදී පෙන්වා දුනිමු. ඩී. බී. ස්පුනර් මහතාද ඉන්දීය කාසිවල සඳහන් වෘක්ෂ සලකුණින් බෝධි (ඇසතු) වෘක්ෂය නිරූපනය කරන බව ප්‍රකාශ කර ඇත ද පසුව එම අදහස වෙනස් කරමින් ඉරාණියන් ආගමික විශ්වාසයන්හි ගැප්ව ඇති සෝම පැලෑටිය මෙයින් අදහස් කෙරෙන බව දක්වා ඇත.⁵

පර්වතය:-

කාසියේ අභිමුඛයේ මෙන්ම ප්‍රති මුඛයේද සටහන්ව ඇති මේ සංකේතය කවය පහතට හැරුණු ළහින් පිහිටා ඇති අඩ කව දෙකකින්ද ඒ මතුපිට ඒ ආකාරයෙන්ම ඇති අඩ කවයකින්ද සැදුම් ලද්දකි. අභිමුඛයේ ඇති සලකුණෙහි පහතින් ඇති අඩ

1. Benerji, J. N. development of Hindu Iconography, Culcutta, 1966. p. 109.
 2. Sing. S.S. op. cit p. 18
 3. Chattopadhyay, B. Coins and Icons, Culcutta 1977. p. 37. Sing S.S. op.cit p. 20
 4. Parnavitana Felicitation Volume, 1965 Colombo pp. 227-42
 5. Sing S. S. op. cit. p. 19

කව දෙක එකට බැඳී ඇති ස්වරූපයක් ගන්නා අතර ප්‍රතිමාවලදී ඇති සලකුණෙහි එය එකිනෙකට වෙන් වී ඇත. දේශීය උගතුන් හැම දෙනෙකු විසින්ම පාහේ මෙම සලකුණ වෛත්‍යය හෝ ස්ථූපය ලෙස සඳහන් කර ඇත. එහෙත් මැදඋයන්ගොඩ විමලකීර්ති හිමියෝ මෙය හින්දුන්ගේ ත්‍රිකුට පර්වතය විය යුතු බව පවසති.¹ මෙයින් බුද්ධ පරි- නිර්වාණයන් ධාතු නිදන් කිරීම දක්වෙන ස්ථූප සලකුණ බවද අධිකව තුනෙන් අනිවච්ඡුක්ව අනාත්ම පිළිබිඹු කෙරෙන බවද ඩී. පී. ඊ. හෙට්ටිආරච්චි මහතා අදහස් කරයි.²

එහෙත් මීට ඉහතින් දක්වූ සංකේත හඳුනා ගැනීමේදී අනුගමනය කළාක් මෙන් කාසි නිර්මාණය පිළිබඳව ශ්‍රී ලාංකිකයින් ආභාෂය ලැබූ උතුරු ඉන්දියානු කාසි හා එහි සංකේත පිළිබඳව පිරික්සීමේදී මීට වඩා වෙනස් අදහස් ඉදිරිපත් කළ හැකි වේ. ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වැනි හෝ හතරවැනි සියවසේ පටන් ශතවර්ෂ කීපයක් දක්වා භාරතයේ භාවිතයේ පැවතිණැයි සැලකෙන කාසිවල මීට ඉහත දී සාකච්ඡා කළ සලකුණු සටහන් වී තිබුණාක් සේම මෙම පර්වත සටහන ද නොවෙනස්වද එමෙන්ම තරමකික් වෙනස් අයුරින්ද සටහන් වී තිබීම දක්නට ලැබේ. සමහර ඉන්දියානු කාසිවල මෙම සලකුණ අධි කව තුනකින් නොව අධි කව පහකින් හෝ හතකින් යුතුව දක්නට ලැබේ.³ කුනීද්භාපංචාල කාසිවල මෙසේ අධිකව වැඩි ප්‍රමාණයක් දක්නට ලැබුණද ධරණ කාසිවල ලැබෙන්නේ අධි කව තුනකි.⁴ අනුරපුර මුල් අවදියේදී මෙරට භාවිතයේ පැවති ධර්මචක්‍ර කාසිවල ආරුක්කු තුනකින් හයකින් යුතුව මෙ සලකුණ දක්නට ලැබේ.

ඉන්දියානු කාසිවල සඳහන් මේ සලකුණ පිළිබඳව මෑත කාලයේදී උගතුන් විසින් දක්වා ඇති අදහස වනුයේ මෙයින් පැරැන්නන්ගේ ආගමික විශ්වාසයට පාත්‍රව තිබූ කඳු හා පර්වත සංකේත කරවන බවකි. ඒ අනුව අධි කව වලින් ශිඛර හෝ කඳු දක්වේ. භාරතීය කාසි සමහරෙක එවැනි ශිඛර මුදුන්හි ගස් සහ නරියා, බල්ලා, මොනරු ආදී සතුන් දක්නට ලැබේ.⁵ ඇත්ත වශයෙන්ම මෙය බෞද්ධ ස්ථූපයක් හෝ වෛත්‍යයක් වී නම් ඒ මතුපිට මෙසේ නරින් බල්ලන් සිටීම කිසිසේත් සිදුවිය නොහැක්කකි. තවත් අතකින් බලන විට මෙම කාසි නිර්මාණය කළ කලාකරුවාට එක් අධි කවයක් හා ඒ මත වූ යුපයකින් වෛත්‍ය සලකුණ වෛත්‍යයක ස්වරූපයෙන්ම පහසුවෙන් සටහන් කිරීමට හැකිකම තිබියදී වෛත්‍යයක් දක්වීමට මෙසේ අධි කව කිහිපයක් සටහන් කිරීමට අවශ්‍යකමක් වුවාදැයි ප්‍රශ්නයකි.

භාරතීය ධරණ කාසි සමහරෙක මෙම පර්වත හෝ කඳු සලකුණට ඉහළින් අධිසඳ සලකුණ දකින්නට ලැබේ.⁶ එහෙයින් මෙමගින් ශිව දෙවියාගේ ස්ථිර වාසභවනය වූ හිමාලයෙහි වූ කෙලාස පර්වතය සංකේතවත් කර ඇති බවටද අදහස් ඉදිරිපත් වී ඇත. ශිව කෙලාසපති හා ගිරිස යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ මේ හෙයිනි.⁷ ජේ. එන්. බෙනර්ජි මහතා මීට සමීප අදහසක් දරමින් අධිසඳ ශිවගේ සංකේතයක් බැවින් මෙය ශිවගේ ත්‍රිශාංග පර්වතය හා ශශාංඛ ශේඛර නිරූපණය කෙරෙන බව පවසයි.⁸ කඳු වැටි සංකේතවත් කිරීම සඳහා මෙසේ ආරුක්කු යෙදීම පැරණි භාරතයේ පමණක්

1. විමලකීර්ති හිමි, මැදඋයන්ගොඩ, ලංකාවේ කාසි හා මුදල් ව්‍යවහාරය VIII 80.
2. Parānavitana Felicitation volume, 1965 pp. 237-38.
3. Sing. S. S. op. cit. pp. 27-28 Plates VII-IX
4. Sing. S. S. op. cit. plates XVII-XVIII
5. Sing. S. S. op. cit. Plates VII-X, p.27
6. Sing. S. S. op. cit. Plate XI
7. Sing. S. S. op. cit. p. 27
8. Benerji, J. N., The Development of Hindu Iconography, Culcutta, 1966. p. 109 Sing. S. S. op.cit. p. 27

නොව මෙසපොතේමියාව මධ්‍ය ආසියාව සහ චීනයේ පවා අතීතයේ භාවිතාවූ ක්‍රමයක් බව ආනන්ද කුමාරස්වාමි මහතා පැහැදිලි කොට පෙන්වා දී ඇත.¹ හින්දු විශ්වාසයන් අනුව ලෝකයේ මැද හැටියට ඔවුන් පිළිගත් හිමාලය කඳුවැටිය මහමේරු පර්වතයේ පාමුල පිහිටා ඇති අතරම දෙවි දේවතාවුන්ගේ වාසස්ථානයද වේ. තවද ශිව දෙවියා වෛද්‍යනාථ ලෙස හැඳින්වෙන අතර දුර්ලභ ගණයේ ඖෂධ පැලෑටිත්ගෙන් යුක්ත හෙයින්ද මෙම කඳුවැටිය හින්දුන්ගේ ගෞරවයට හා පූජනීයත්වයට පත්වූවකි.² කේ. සී. ආර්යයන් කාසිවල සඳහන් මෙම සලකුණ මහමේරු පර්වතය බව සලකයි.³ කෙසේ වෙතත් ලංකාවේ කාසිවල ඇති මෙම සලකුණද පර්වත සලකුණක් හැටියට හේරස් පියතුමා විශ්වාස කරයි.

මහින්දගමනයට පෙර අතිකුත් ප්‍රාථමික ශිෂ්ටාචාරයන්හි පැවතුනාක් මෙන් ලාංකිකයෙකු අතරද පර්වත ඇදහීමද ප්‍රචලිතව පවතින්නට ඇත. සමනල කන්ද බෞද්ධයින්ගේ පූජනීයස්ථානයක් බවට පත්වූයේ එම පර්වත වන්දනා කරන්නවුන්ගේ ඒ හුරුව බෞද්ධ උරුවනට හැඩගැස්වීම නිසා විය යුතුය. ඒ කෙසේ වෙතත් ලාංකික කාසි වල ඇති මෙම පර්වත සලකුණු ලාංකිකයන්ගේ පැරණි ආගමික විශ්වාසය පිළිබිඹු කිරීම සඳහා සටහන් කරන්නට ඇතැයි සිතනවාට වඩා අපේ පැරණි කාසි නිර්මාණයේදී සමකාලීන ඉන්දියාණු කාසි අනුකරණය කිරීම නිසා සටහන් කරන ලද ඒවායැයි පිළිගැනීම වඩා උචිතය. මේ අතර කඳු හත මංගල ලකුණක් හැටියටද සැලකුණ බවට සාක්ෂි ඇත.⁴

කුන්කොන් සටහන

කාසියේ අභිමුඛයෙහි ඇති කුන්කොන් සටහන කුමන අදහසක් නිරූපනය කිරීම සඳහා යෙදු සංකේතයක්දැයි වටහා ගැනීම තරමක් අසීරුය. මේ නිසාම වියත්තු මේ සඳහා විවිධ අර්ථකථන දෙකි. ජෝන් ස්ටීල් මහතා මෙහි ඇති ත්‍රිකෝණ රූපය හා ඒ මත පිහිටා ඇති කුළුණක සමාන ලකුණ විමසමින් මෙයින් හින්දු භක්තිකයින්ගේ ලිංග පූජාව නිරූපණය වේ යැයි පවසයි. ත්‍රිකෝණයෙන් (ත්‍රිපුර) යෝනියද ස්ථම්භ හෝ දුන්නක සමාන ලකුණින් ශිවද වගයෙන් මෙයින් ශිව හා ශක්ති නිරූපනය වන බවට ද අදහසක් ඇත.⁵ විමලකිත්ති හිමියෝ මෙයින් වෛතෘය අදහස් කෙරෙන බව දක්වති.⁶ මේ කාසිය පිළිබඳ විස්තර සපයන කොඩිරිත්ටන් මහතා ඒ තුළින් මේ සංකේතය බැහැර කොට ඇත.⁷

භාරතයේ ක්‍රිස්තුපූර්ව යුගයේ කාසි වලද ලංකාවේ ක්‍රිස්තුපූර්ව යුගයේ බුන්මි සෙල් ලිපිවල ඇති සංකේත අතරද මේ සලකුණ දක්නට ලැබේ. පෙරියපුලියන්කුලම ලිපියේ, පාඨයක ආකාරයට ඇති සංකේත හතරින් අවසානයට යෙදී ඇත්තේ මේ සංකේත යයි.⁸ මේ සලකුණින් අශෝක අධිරාජයාගෙන් දෙවන පැතිස් රජුට ලැබුණ දෙවන පිය උපාධි නාමය ගමා වන බවද මෙම සම්පූර්ණ පාඨයම ගමණි අභයතිෂ දෙවන පියලෙස කියවිය

1. Coomaraswamy A. History of Indian and Indonesia Art; London, 1929 p. 44 Sing. op. cit. p. 27
 2. Sing. op. cit. p. 27
 3. Aryan. K.C.; Basis of Decorative Element in Indian Art. New Delhi 1981. p. 26.
 4. Samantakutavannama, ed. W. Dhamminda Thero VV. 765-70.
 5. Zimmer H. op. cit. p. 147
 6. විමලකිත්ති හිමි මැදඋයන්ගොඩ, ලංකාවේ කාසි හා මුදල් ව්‍යවහාරය VIII පිට
 7. Codrington op-cit.
 8. Paranavitana, S. Inscriptions of Ceylon. Vol.. I,13970, pl xxxvi, 368

හැකි බවද පි. වීරසිංහ මහතා දක්වයි.¹ මෙරට බ්‍රාහ්මී සෙල්ලිපිවල ඇති බ්‍රාහ්මී නොවන සංකේත අක්ෂර ක්‍රමයක් යැයි පරණවිතාන මහතා පෙන්වා දී ඇත්තේ මෙම සංකේත යෙන් “දෙවන පිය” කියැවෙයි යන්නට බාධා වන සාක්ෂිද හමුවේ. පැරණි ඉන්දීයාණු කාසියක එක් පැත්තක මේ සලකුණද පර්වතය මුවා හා ශිව සංකේත සලකුණක්ද වේ.² භාරතීය හස් යෙදුකාසියකද මේ සලකුණද වෘක්ෂය, පර්වතය හා සුයෂියාද සටහන් කර ඇත.³ මෙසේ ඉන්දියාණු කාසිවල මේ සලකුණ වෙනත් හින්දු ආගමික සංකේත සමග සටහන් වී තිබීමේදී බෞද්ධ රජෙකු වූ අශෝක අධිරාජයා භාවිතා කළ දෙවන පිය අභිදනය මෙයින් කියවෙයි යැයි සිතීම අපහසුය. එපමණක් නොව භාරතය පුරා විසිරී ඇති එතුමාගේ සෙල්ලිපි වල වුවද දෙවන පිය හැඟවීමට මෙම සලකුණ යොදා ඇති බවක් සොයාගැනීම අපහසුය. ඉහත කී ඉන්දියාණු කාසිවල ඇති ඉතිරි සංකේත සියල්ලක්ම පාහේ ආගමික වටිනාකමකින් යුතු සංකේත හෙයින් ඒ අතර ඇති මෙම සංකේතයද හින්දු ආගමික සංකේතයක් බව පිළිගැනීමට හැකිය.

එකට බැඳුණ තුන් කොන් සටහන් දෙක

මේ කාසියේ ප්‍රතිමුඛයේ සටහන් කර එක් සංකේතයක් උගතුව විසින් දක්වා ඇත්තේ එකට බැඳුණ තුන් කොන් සටහන් දෙකක් හැටියටය. ඉන්දියාවේ හස් යෙදු කාසිවලද මේ සලකුණ දක්නට ඇත ද ඉන්දියානු කාසි පිළිබඳව කර ඇති අධ්‍යයනයන්හි මේ පිළිබඳව විස්තර දක්වා නැත. එහෙත් පැරණි ඉන්දියාවේ සහ අනුරපුර අවදියේ ශ්‍රී ලංකාවේ සිරිපතුල් ගල්වල ස්වස්තික චක්‍ර වාමර සංඛ ආදී වශයෙන් මංගල වස්තු සඳහන් කිරීමේදී මේ සලකුණද පැහැදිලිව සටහන් කර ඇත. එසේ හෙයින් මෙය මංගල සම්මත ලකුණක් බව පැහැදිලිවම කිව හැකි වුවත් එම ලකුණ හැඳින්වූ නාමය හරිහැටි පැවසීම අපහසුය. මේ පිළිබඳව අදහස් දක්වන ටී. බී. කරුණාරත්න මහතා මෙයින් කුස තණ මිටියක් මැදින් බැඳ සාදන්නා ලබන යෝගීන්ගේ බද්‍රාසනය නොහොත් හදු පියය සංකේතවත් කෙරෙන බව දක්වයි.⁴ හදු පියයද මංගල ලකුණකි. එහෙත් හදු පියය සැකසුණේ කුස තණ ඇතිරීමෙන් මිස කුසතණ මිටි වශයෙන් බැඳීමෙන්දැයි විමසිය යුතුව ඇත. සොත්තී බමුණා විසින් ආසනයක් සඳහා බුදුන්වහන්සේට ටද පූජා කොට ඇත්තේ කුසතණ අට මිටක් මිස මිටි අටක් නොවේ.⁵ වත්මන් අවදියේදී උත්තර භාරතයේ පරිහරණය කෙරෙන ඉහත ලකුණට සමාන හැඩයැති ආසන වර්ගයක් පිළිබඳව දැන ගන්නට ලැබී ඇත.⁶ එහෙත් මේ ආසන වර්ගය වුවද වසර දෙදහස් ගණනකට පෙර පැවති ආසනයක හැඩහරුව ආකාරයට සාදන ලද්දක්දැයි පැහැදිලි කර ගැනීම අපහසුය. අළුට මංගල වස්තු සඳහන් සමහර ඉන්දියානු කැටයම් චිත්‍ර අතර පාද තුනක් සහිතව ඇති ආසනයද හද්‍රාසනය ලෙස ගැනේ. (අංක 4 ඡායා රූපයද බලන්න.)

බුදුන්වහන්සේගේ සිරිපතුලේ වූ මංගල ලක්ෂණ අතර ස්වස්තිකය, සෞචස්තිකය සිරිවසය යනුවෙන් වූ ලක්ෂණ තුනක්ද අපගේ පැරණි මූලාශ්‍රවල එකට සඳහන් වේ.⁷ මේ අතරින් ලකුණු දෙකක් පැරණි සිරිපතුල් ගල් පිරික්සීමේදී පහසුවෙන් හඳුනාගත හැකිව ඇත. එනම් ස්වස්තිකය හා විෂ්ණුගේ ළපැත්තේ ඇතැයි සැලකෙන ශ්‍රී වත්ස

1. වීරසිංහ, ජී. නාගසින්ගේ පා සටහන් 1981 කොළඹ 20-26 පිටු.
 2. Allan, J. op-cit. p. 159 pl. XXII. 1
 3. Sing S.-S. op - cit. pl. XII
 4. Ancient Ceylon. No. 3. 1979
 5. පූජාවලිය, වේරගොඩ අමරමෝලි සංස්. 1953 කොළඹ, පි. 178.
 6. කඹුරුපිටියේ වනරතන නාභිමයන්ගෙන් අසා දැන ගනිමි.
 7. ධර්ම ප්‍රදීපිකාව, රත්මලානේ ධර්මකීර්ති ශ්‍රී ධර්මාරාම සංස්. 1915, 05 පිට බුත්සරණ, වැ. සෝරත හිමි සංස්. 1959, 235 පිට.

සලකුණය. තුන්වැන්න හඳුනා ගැනීම තරමක් අසීරුය. එහෙත් පසුකාලීන සිංහල මූලාශ්‍රවල දෙපසින් විශාලවූත් මැදින් බඳු සිහින් වූත් හේරි විශේෂයක්ද 'සිරිවස' යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත. කාන්තාවන්ගේ සිහිනිහ දැක්වීමේදී ඒ සිරිවසට උපමා කොට දක්වා ඇත. "රන් සිරිවස නිහාය සිහිනිහාය" යනුවෙන් ගුණ්ඨිලයේද¹ "සිරිවස සිරිනිහා කළ ලෙළ සිහිනිහා" යනුවෙන් හංස සංදේශයේද² "විමල් සක් ගිජිදු කුඹු සිරිවස බැබලු යනුවෙන් සැලලිහිණියේද සිරිවස පිළිබඳව සඳහන් වේ. හැඩය අනුව නම් ඉහත කී සිරිපතුල් ගලෙහි සටහන් සලකුණු මෙම කාව්‍ය ග්‍රන්ථවල සඳහන්ව ඇති සිරිවසට සම්පූර්ණයෙන්ම සමානත්වයක් දරයි. කෙසේ වෙතත් මේ සලකුණ පිළිබඳව මේ දක්වා ඉදිරිපත් වී ඇති අදහස් අතර වී. බී. කරුණාරත්න මහතාගේ අදහස ප්‍රමුඛස්ථානයෙහිලා පැවතියත් මෙයින් හැඟවෙන්නේ මංගල ලක්ෂණයක් හැටියට සැලකූ හේරි විශේෂයක්දැයි තවදුරටත් විමසා බැලීම වටී. පළමුවැනි සියවසට අයත් කුෂාණ කැටයමක අශ්ට මංගල වස්තු දක්වා ඇති අතර එහි ඇති හදාසනය මේ සලකුණට එක්තරා සමානත්වයක් දැක්වූවද තරමක වෙනසක් පෙනේ.³

නන්දිපාදය හා වෘෂභ හිස

බිංදුවක් හෝ කවයක්ද ඒ මත උඩු අතට ඇති අධිකවයක්කින්ද සෑදී සංකේතයක් මෙම කාසියේ ප්‍රතිමුඛයේ දක්නට ඇත. ගව හිසකට සමාන මේවැනිම සලකුණු ඉන්දු නිම්න ශිෂ්ටාචාරයේ මුද්‍රාවලද පුරාණ ඉන්දියාවේ ධරණ කාසිවලද දක්නට ලැබේ.⁴ එම කවය ඇතුලෙහි තිත්කේද කවයට පිටින් තිත් දෙකක් හෝ තුනක්ද සහිතව ඇති සලකුණු ද දක්නට ලැබෙන අතර එය ඉහත සංකේතයේ වර්ධනය වූ අවස්ථාවක් සේ පිළිගනී.⁵ මෙය බ්‍රාහ්මී "ම" අක්ෂරයට සමාන කමක් දරනත් ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයේ මුද්‍රා හා කාසි වල අනිකුත් සංකේත සමඟ සටහන් වී ඇති මෙම සලකුණ බ්‍රාහ්මී අක්ෂරයකට වඩා පැරණි ශිෂ්ටාචාරයන්හි විශ්වාසයට පාත්‍රව තිබූ යම් ආගමික සලකුණක් බව පිළිගැනීම වඩාත් යෝග්‍යය. මේ පිළිබඳව ජෝන් මාර්ෂල් මහතාගේ අදහස වනුයේ එයින් වෘෂභ හිස දැක්වෙන බවය.⁶ බී. චට්ටොපාද්‍යාය මහතා මෙය සශ්‍රීකත්වය පිළිබඳ විශ්වාසයේ සලකුණක් බව සිතන අතර⁷ මෙයින් සුයසී හා වන්දු නිරූපණය කෙරෙන බවටද අදහස් ඇත. වජ්‍ර හා අශ්වී සමඟ මෙම සංකේතයේ⁷ සම්බන්ධතාවයක් පෙනෙන බව ආනන්ද කුමාරස්වාමී මහතාගේ අදහස වේ. කෙසේ වෙතත් ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයේ උත්තර භාරතීය මුද්‍රා සහ කාසි වල වෘෂභ රූපය සුලභ වශයෙන් දක්නට ලැබෙන අතර සමහර අවස්ථාවල බාරොෂ්ට් අක්ෂරයෙන් උසබ් පාඨයද සටහන් කර තිබීමෙන් වෘෂභ සංකේතයට විශේෂ ස්ථානයක් හිමිව තිබූ බව පෙනේ. වෘෂභ සංකේතයෙන් ශිව දෙවියා පිළිබඳ සංකල්පය නිරූපණය වන බවට සැකයක් නැත.

ත්‍රි රත්න

ඇතා සහ ස්වස්තික කාසි සමහරෙක ඉහත කී සලකුණ වෙනුවට දැනට ත්‍රි රත්න යැයි ප්‍රසිද්ධියට පත්ව ඇති සලකුණ සටහන් කර ඇත. (ඡායාරූප 2, 6) මේ සංකේතය පිළිබඳව දැනට උගතුන් විසින් විවිධ අර්ථකථන ඉදිරිපත් කර ඇති අතර නන්දි

1. ගුණ්ඨිලය, 395 කවිය.
 2. හංස සංදේශය, -132 කවිය, අ. දො. වන්දුසේකර සංස්: 1964 කොළඹ.
 3. Ancient Ceylon No 3. Pl. 1.
 4. Sing S. S. - op - cit Plates II-IV
 5. Marshall, John, Mohen-jo-daro and the Indus Vally Civilization vol. II, pp. 54-55
 6. Chattopadyay B. coins and Icons. Culcutta 1977 p. 57 Sing S. S. op-cit p. 24
 7. Coomaraswamy A. K. Elements of Buddhist Econography. Delhi p. 14

